

ЗАКОН О ПЕНЗИЈСКОМ И ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређује се обавезно пензијско и инвалидско осигурање на основу међугенерациске солидарности (у даљем тексту: обавезно осигурање) и добровољно пензијско и инвалидско осигурање за лица која нису обавезно осигурана по овом закону (у даљем тексту: добровољно осигурање), као и права и обавезе на основу тих осигурања.

Члан 2.

Обавезним и добровољним осигурањем, на начелима узајамности и солидарности, осигураницима се обезбјеђују права у случају старости и инвалидности, а у случају смрти осигураника односно корисника пензије право се обезбјеђује члановима њихових породица.

Члан 3.

(1) Права из пензијског и инвалидског осигурања остварују се и користе само под условима прописаним законом.

(2) Обим права зависи од дужине пензијског стажа осигураника и висине плата и основица осигурања на које је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање.

Члан 4.

(1) Права из пензијског и инвалидског осигурања су лична права и не могу се преносити на друга лица, нити се могу наслеђивати.

(2) Права из пензијског и инвалидског осигурања не застаријевају.

Члан 5.

(1) Кориштење права из пензијског и инвалидског осигурања може се ограничити само у случајевима и под условима утврђеним овим законом.

(2) Сечена права из пензијског и инвалидског осигурања могу престати само у случајевима утврђеним овим законом.

Члан 6.

Доспјела а неисплаћена новчана примања на основу права из пензијског и инвалидског осигурања могу застарјети у случајевима и под условима утврђеним овим законом.

Члан 7.

(1) Доспјела новчана примања на основу права из пензијског и инвалидског осигурања која нису исплаћена до смрти корисника права могу се наслеђивати.

(2) Доспјела новчана примања иза корисника права који нема наслеђника припадају Фонду за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Фонд).

Члан 8.

Новчана примања на основу права из пензијског и инвалидског осигурања могу бити предмет извршења и обезбјеђења, у складу са законом.

II ОСИГУРАНИЦИ

Члан 9.

Осигураник је, у складу са овим законом, лице осигурано на обавезно пензијско и инвалидско осигурање (у даљем тексту: осигураник у обавезном осигурању) и лице осигурано на добровољно пензијско и инвалидско осигурање (у даљем тексту: осигураник у добровољном осигурању).

1. Осигураник у обавезном осигурању

Члан 10.

(1) Осигураник у обавезном осигурању је:

а) лице запослено на основу уговора о раду или другог акта послодавца (у даљем тексту: осигураник радник),

б) лице које обавља самосталну дјелатност (у даљем тексту: осигураник самосталних дјелатности),

в) лице које обавља свештеничку дужност или вјерску службу (у даљем тексту: осигураник вјерски службеник) и

г) лице које обавља пољопривредну дјелатност и које је уписано у Регистар пољопривредних газдинстава као носилац пољопривредног газдинства (у даљем тексту: осигураник пољопривредник).

(2) Ако лице истовремено испуњава услове за осигурање по више основа из става 1. овог члана, основ осигурања одређује се на тај начин што постојање основа осигурања по претходној тачки искључује основ осигурања из наредне тачке.

Члан 11.

Осигураник радник је:

а) лице запослено у привредном друштву, републичком органу, органу јединице локалне самоуправе, јавној установи или другој организацији у Републици Српској (у даљем тексту: Република),

б) лице запослено у заједничким органима Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ) и Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Брчко Дистрикт), са пребивалиштем у Републици,

в) лице запослено у Брчко Дистрикту са пребивалиштем у Брчко Дистрикту, ако је пријављено у Јединствени систем регистрације, контроле и наплате доприноса (у даљем тексту: Јединствени систем),

г) лице запослено код осигураника из члана 12. тачка а) овог закона или код носиоца пољопривредног газдинства,

д) лице изабрано или именовано на јавну функцију ако за обављање те функције остварује плату или накнаду,

ђ) запослено лице упућено на рад у иностранство, под условом да није обавезно осигурано по прописима државе у коју је упућено на рад, ако међународним уговором није другачије одређено,

е) држављанин Републике који је на територији Републике запослен код међународних организација, дипломатских или конзуларних представништава, страних правних или физичких лица, ако међународним уговором није другачије одређено,

ж) страни држављанин и лице без држављанства који су на територији Републике запослени код страних правних или физичких лица, ако међународним уговором није другачије одређено, као и код међународних организација, дипломатских или конзуларних представништава, ако је такво осигурање предвиђено међународним уговором,

з) лице које у складу са законом обавља привремене и повремене послове у складу са прописима о раду и

и) лице до навршених 26 година живота које, у складу са законом, обавља послове преко омладинске задруге, односно без обзира на године живота ако није на редовном школовању.

Члан 12.

Осигураник самосталних дјелатности је:

а) лице које у складу са законом обавља занатско-предузетничку дјелатност, односно обавља привредну дјелатност производњом, прометом и пружањем услуга на тржишту, ради стицања добити,

б) лице које у складу са посебним прописима, самостално у виду занимања, обавља професионалну дјелатност,

в) члан привредног друштва или друге организације, који за свој рад прима уговорену накнаду (у даљем тексту: уговорена накнада),

г) члан органа управљања или органа надзора, који за свој рад прима уговорену накнаду,

д) лице које обавља послове на основу уговора о дјелу, ауторског или другог уговора и за извршен посао остварује уговорену накнаду.

Члан 13.

Осигураник вјерски службеник је лице које на основу рјешења надлежног вјерског органа или вјерске заједнице обавља свештеничку дужност или вјерску службу.

Члан 14.

Осигураник пољопривредник је лице које обавља пољопривредну производњу и које је уписано у Регистар пољопривредних газдинстава као носилац пољопривредног газдинства, под условом да на дан пријаве на осигурање није старији од 50 година живота, да има општу здравствену способност и да није обавезно осигуран по другом основу.

Члан 15.

Осигураником у обавезном осигурању сматра се и лице које је корисник новчане накнаде на основу незапослености за вријеме кориштења накнаде за коју је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање (у даљем тексту: допринос).

Члан 16.

Статус осигураника у обавезном осигурању стиче се подношењем пријаве у Јединствени систем коју је поднио уплатиоца доприноса, а престаје подношењем одјаве.

2. Осигураник у обавезном осигурању у одређеним околностима

Члан 17.

Лице је обавезно осигурано за случај инвалидности због повреде на раду и професионалне болести док се налази у сљедећим околностима:

а) за вријеме учешћа у акцији спасавања или одбране од елементарних непогода (пожар, поплава, земљотрес и друге непогоде проузроковане вишом силом) на територији Републике или у акцији предузетој ради спасавања живота грађана или отклањања материјалне штете на имовини,

б) за вријеме пружања помоћи републичким органима по њиховом захтјеву,

в) ученик или студент за вријеме практичне наставе, односно за вријеме стручне праксе код послодавца,

г) за вријеме обављања обавезног рада приликом издржавања казне затвора, малољетничког затвора и за вријеме извршења васпитне мјере у васпитној установи, установи за преваспитавање или у посебној васпитној установи,

д) за вријеме преквалификација или доквалификације, у складу са законом,

ђ) за вријеме рада код послодавца без заснивања радног односа (волонтерски рад), у складу са законом,

е) за вријеме обављања привремених и повремених послова преко омладинских задруга до навршених 26 година живота ако се налази на редовном школовању,

ж) за вријеме вршења одређених јавних функција или грађанских дужности по позиву републичких органа и органа јединице локалне самоуправе и

з) лице са тешкоћама у развоју за вријеме стручног оспособљавања, након завршеног основног образовања.

Члан 18.

Ради стицања статуса осигураника за лице из члана 17. овог закона, уплатилац доприноса обавезан је да у Јединствени систем достави пријаву лица које се налази у тим околностима у складу са законом који регулише област пореског поступка.

3. Осигураник у добровољном осигурању

Члан 19.

Лице које није осигураник у обавезном осигурању може се осигурати на добровољно осигурање под условима, у обиму и на начин предвиђен овим законом, ако има пребивалиште на територији Републике или територији Брчко Дистрикта, општу здравствену способност и ако је старије од 15 година.

Члан 20.

Лице које се налази на редовном школовању не може бити осигураник у добровољном осигурању.

Члан 21.

(1) Добровољно осигурање се обезбјеђује почев од дана подношења захтјева за утврђивање статуса осигураника у добровољном осигурању.

(2) Добровољно осигурање престаје на захтјев осигураника.

(3) Добровољно осигурање престаје и у случају да осигураник не уплати допринос за три мјесеца узастопно и то од првог дана у мјесецу за који није уплаћен допринос.

(4) Статус осигураника у добровољном осигурању утврђује Фонд рјешењем.

III ПЕНЗИЈСКИ СТАЖ

Члан 22.

Пензијски стаж на основу којег се остварују права из пензијског и инвалидског осигурања обухвата стаж осигурања и посебан стаж.

1. Стаж осигурања

Члан 23.

Под стажом осигурања подразумијева се стаж осигурања са ефективним трајањем и стаж осигурања са увећаним трајањем.

Члан 24.

У стаж осигурања са ефективним трајањем рачуна се вријеме које је осигураник, после 15. године живота, провео у обавезном и добровољном осигурању, за које је уплаћен допринос.

Члан 25.

(1) Осигуранику у обавезном осигурању у стаж осигурања са ефективним трајањем рачуна се вријеме проведено на раду са пуним радним временом, у складу са прописима о раду.

(2) Као вријеме проведено на раду са пуним радним временом подразумијева се и вријеме које је осигураник провео на раду са скраћеним радним временом, ако је радно вријеме, у складу са прописима о раду, изједначено са пуним радним временом.

Члан 26.

(1) Вријеме које је осигураник у обавезном осигурању провео на раду са непуним радним временом, у складу са прописима о раду, рачуна се у стаж осигурања са ефективним трајањем сразмјерно радном времену проведеном на раду у односу на пуно радно вријеме.

(2) Вријеме проведено на раду на сезонским пословима у складу са прописима о раду, са радним временом дужим од пуног радног времена, рачуна се у стаж осигурања са ефективним трајањем тако што се прерачунава на пуно радно вријеме.

Члан 27.

(1) Осигуранику из члана 12. т. в), г) и д) овог закона стаж осигурања рачуна се према оствареној уговореној накнади за коју је уплаћен допринос.

(2) Осигуранику из става 1. овог члана стаж осигурања са ефективним трајањем изражен у мјесецима утврђује се тако што се износ уговорене накнаде са порезима и доприносима, тј. бруто износ уговорене накнаде исплаћене у току године подијели са просјечном мјесечном бруто платом у Републици оствареном у претходној години.

Члан 28.

У стаж осигурања са ефективним трајањем рачуна се вријеме за које је незапосленом лицу у складу са прописима о запошљавању уплаћен допринос.

Члан 29.

Стаж осигурања са ефективним трајањем остварен по свим основима утврђеним овим законом може износити највише 12 мјесеци у једној календарској години.

Члан 30.

(1) У стаж осигурања са увећаним трајањем рачуна се вријеме у којем је осигураник радио на нарочито тешком, опасном и по здравље штетном радном мјесту односно послу, као и на радном мјесту односно послу на којем осигураник послџе навршења одређених година живота не може успјешно да обавља своју професионалну дјелатност и за које је, поред доприноса за стаж осигурања са ефективним трајањем, плаћен допринос сразмјерно степену увећања стажа.

(2) Степен увећања стажа осигурања из става 1. овог члана зависи од тежине, опасности и штетности рада, односно од природе посла, а може износити највише 50%.

Члан 31.

(1) Као радно мјесто, односно посао на којем је рад нарочито тежак, опасан и штетан по здравље (радно мјесто са нарочито повећаним ризиком) може се утврдити радно мјесто односно посао на којем постоје сљедећи услови:

а) да у вези с обављањем посла постоје штетни утицаји на здравствено стање и радну способност осигураника, и поред тога што су примијењене све опште и посебне мјере заштите и здравља на раду утврђене прописима, као и друге превентивне мјере које могу утицати на отклањање и смањивање штетних утицаја и

б) да се посао обавља у условима штетних утицаја у непрекидном току процеса рада.

(2) Као радно мјесто, односно посао на којем осигураник после навршених одређених година живота не може успјешно да обавља своју професионалну дјелатност, може се утврдити радно мјесто односно посао у оним занимањима у којима, због природе и тежине посла, физиолошке функције организма опадају у тој мјери да онемогућавају даље успјешно обављање те професионалне дјелатности.

Члан 32.

(1) У стаж осигурања са увећаним трајањем рачуна се вријеме које је осигураник радио као:

- а) лице са најмање 70% тјелесног оштећења,
- б) војни инвалиди од I до VI групе,
- в) цивилни инвалиди рата од I до VI групе.

(2) Осигуранику из става 1. овог члана стаж осигурања са увећаним трајањем рачуна се ако је, поред доприноса за стаж осигурања са ефективним трајањем, плаћен и допринос сразмјерно степену увећања стажа.

(3) Осигуранику из става 1. овог члана сваких 12 мјесеци рада рачуна се као 15 мјесеци стажа осигурања.

(4) Стаж осигурања са увећаним трајањем у складу са ставом 2. овог члана може се рачунати најраније од дана када осигураник достави послодавцу документ којим доказује чињеницу из става 1. овог члана.

(5) Правилник о листи тјелесних оштећења утврђује министар рада и борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: министар) уз претходно мишљење министра надлежног за здравствену заштиту.

Члан 33.

(1) Осигуранику из чл. 30. и 32. овог закона стаж осигурања рачуна се са увећаним трајањем само за вријеме које је радио пуно радно вријеме, тј. које је ефективно провео на раду.

(2) Као пуно радно вријеме рачуна се и скраћено радно вријеме из члана 25. став 2. овог закона.

(3) Као вријеме ефективно проведено на раду сматра се и вријеме које је осигураник провео на годишњем одмору и плаћеном одсуству, у складу са законом.

Члан 34.

(1) Радна мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и степен увећања стажа по том основу, рјешењем утврђује министар.

(2) Захтјев за утврђивање радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем може да поднесе послодавца, инспектор рада, синдикат и заинтересовани радник.

(3) Рјешење из става 1. овог члана министар доноси на приједлог Комисије за утврђивање радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

(4) Приједлог за утврђивање радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, Комисија даје на основу Анализе и мишљења о испуњености услова за утврђивање радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

(5) Комисију из става 3. овог члана именује министар на период од четири године, а чине је представник Министарства, представник Фонда и доктор специјалиста медицине рада.

(6) Чланови комисије из става 4. овог члана за свој рад у комисији имају право на накнаду, а висина накнаде одређује се рјешењем о именовану.

(7) Анализу и мишљење о испуњености услова за утврђивање радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем даје овлаштена организација у смислу прописа из области заштите на раду, која мора испуњавати услове у погледу кадра и техничке опремљености.

(8) Поступак утврђивања и поступак ревизије радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, врсте ризика код којих се може увећавати стаж, неопходну документацију за доношење рјешења из става 1. овог члана и услове које морају испуњавати овлаштене организације из става 6. овог члана, министар уређује правилником.

Члан 35.

(1) Евиденцију о радним мјестима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, као и евиденцију о осигураницима којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем воде послодавац и Фонд.

(2) У циљу успостављања и ажурирања евиденција из става 1. овог члана, послодавац је обавезан да овлашћеном лицу Фонда омогући увид у документацију неопходну за те евиденције.

(3) Послодавац је обавезан да ажуриране податке који се односе на евиденције из става 1. овог члана на одговарајући начин усагласи са подацима из Јединственог система.

Члан 36.

(1) Радна мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, као и степен увећања стажа осигурања подлијежу ревизији.

(2) Под ревизијом радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и ревизијом степена увећања стажа осигурања сматра се поновна оцјена постојања услова из члана 31. овог закона.

(3) Ревизија радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и ревизија степена увећања стажа врши се на начин и у поступку по којима се врши њихово утврђивање.

(4) Радна мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, као и степен увећања стажа осигурања подлијежу ревизији најкасније у року од пет година од дана утврђивања.

(5) Уколико овлаштени подносилац захтјева из члана 34. став 2. овог закона не покрене поступак ревизије у року из става 4. овог члана, рачунање стажа осигурања са увећаним трајањем престаје истеком тог рока.

2. Посебан стаж

Члан 37.

(1) Посебан стаж у двоструком трајању рачуна се:

а) борцу, припаднику оружаних снага Социјалистичке Федеративне Републике Југославије или војних формација под командом тих снага, за вријеме оружаних сукоба на територији те државе од 17. августа 1990. до 19. маја 1992. године, и

б) борцу, припаднику Војске Републике Српске и припаднику Министарства унутрашњих послова, за вријеме оружаних сукоба на територији бивше БиХ од 19. маја 1992. године до демобилизације.

(2) Лицима из става 1. овог члана у посебан стаж у двоструком трајању рачуна се и вријеме проведено у заробљеништву, као и вријеме проведено на лијечењу и медицинској рехабилитацији, због посљедица болести или повреда задобијених у оружаним сукобима и заробљеништву.

(3) Посебан стаж, у складу са ст. 1. и 2. овог члана, утврђује Фонд рјешењем, на основу правоснажног рјешења о категоризацији борца.

(4) Посебан стаж, у складу са ставом 1. тачка б) и става 2. овог члана, рачуна се закључно са даном демобилизације, односно са даном ослобађања из заробљеништва или завршетка лијечења и медицинске рехабилитације, а најдаље до 19. јуна 1996. године.

Члан 38.

Период који је рјешењем из става 3. члана 37. овог закона утврђен у посебан стаж у двоструком трајању не рачуна се у стаж осигурања без обзира на то да ли је унесен у матичну евиденцију Фонда.

Члан 39.

Лице из члана 37. овог закона не може се одрећи посебног стажа који је утврђен рјешењем Фонда.

IV ПРАВА ИЗ ПЕНЗИЈСКОГ И ИНВАЛИДСКОГ ОСИГУРАЊА

Члан 40.

Права из пензијског и инвалидског осигурања у складу са овим законом су:

а) за случај старости – старосна пензија,

б) за случај инвалидности – распоређивање на друго радно мјесто, преквалификација или доквалификација, новчане накнаде у вези са смањеном радном способношћу, инвалидска пензија, и

в) за случај смрти осигураника, односно корисника старосне или инвалидске пензије – породична пензија.

1. Старосна пензија

Члан 41.

Право на старосну пензију има осигураник када наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања.

Члан 42.

(1) Осигураник који нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 60 година живота и 40 година пензијског стажа.

(2) Осигураник жена која нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 58 година живота и 35 година стажа осигурања.

Члан 43.

(1) Осигуранику који има навршен стаж осигурања са увећаним трајањем старосна граница за остваривање права на старосну пензију из члана 41. овог закона снижава се за укупно увећање стажа.

(2) Увећање стажа је разлика између укупно утврђеног стажа осигурања са увећаним трајањем и стажа осигурања у ефективном трајању за исти период.

(3) Старосна граница из става 1. овог члана може се снижавати највише до 55 година живота.

Члан 44.

Висина старосне пензије одређује се тако што се лични бодови осигураника помноже са вриједношћу општег бода на дан остваривања права.

Члан 45.

(1) Лични бодови осигураника утврђују се множењем личног коефицијента осигураника и његовог пензијског стажа.

(2) За одређивање личних бодова осигураника, пензијски стаж може износити највише 40 година.

(3) Изузетно од најдужег пензијског стажа из става 2. овог члана, осигуранику који остварује право на старосну пензију у складу са чланом 42. став 1. овог закона, пензијски стаж може бити дужи за стаж осигурања остварен у периоду између датума навршења 40 година пензијског стажа и датума навршења

година живота, као услова за остваривање права из члана 42. став 1. односно члана 178. став 1. овог закона.

(4) Ради одређивања личних бодова осигураника, пензијски стаж се исказује бројчано, а утврђује се тако да се свака година рачуна као 1, сваки мјесец као 0,083333, а сваки дан као 0,002777.

(5) Као један мјесец, у складу са ставом 4. овог члана, рачуна се 30 дана.

Члан 46.

(1) Лични коефицијент осигураника утврђује се тако што се збир годишњих личних коефицијената подијели са периодом за који су обрачунати.

(2) Период за који су обрачунати годишњи лични коефицијенти утврђује се у складу са чланом 45. став 4. овог закона.

Члан 47.

(1) Годишњи лични коефицијент утврђује се тако што се укупан износ плата, односно основица осигурања осигураника, почев од 1. јануара 1970. године до године остваривања права, изузимајући 1992. и 1993. годину, за сваку календарску годину подијели са просјечном годишњом платом у СР БиХ, односно Републици за исту календарску годину.

(2) Годишњи лични коефицијент у години остваривања права утврђује се тако да се укупан износ плата, односно основица осигурања остварених за пуне мјесеце у тој години подијели са укупним износом просјечних плата у Републици у истом периоду.

(3) Под укупним износом плата, односно основица осигурања подразумијева се укупан годишњи износ плата, основица осигурања, новчаних и неновчаних прихода и накнада које је осигураник остварио, на које је обрачунат и уплаћен допринос.

(4) Ако су плате, односно основице осигурања унесене у матичну евиденцију Фонда у нето износу, онда се дијеле са просјечном годишњом нето платом у СР БиХ односно Републици, а ако су унесене у бруто износу, онда се дијеле са просјечном годишњом бруто платом.

(5) Годишњи лични коефицијент може износити највише четири.

(6) Податак о просјечној годишњој плати у Републици објављује Републички завод за статистику Републике Српске (у даљем тексту: Републички завод за статистику).

(7) Осигуранику за кога нема података о платама, односно основицама осигурања за поједине године, као годишњи лични коефицијент за те године узима се годишњи лични коефицијент из године која претходи тој години, а ако нема ниједне године која претходи тој години, онда се узима годишњи лични коефицијент из године која слиједи.

Члан 48.

Вриједност општег бода на дан ступања на снагу овог закона износи 9,241875 КМ.

2. Права на основу инвалидности

Члан 49.

(1) Инвалидност код осигураника у обавезном осигурању постоји када се утврди да је, због трајних промјена у здравственом стању које се не могу отклонити лијечењем или медицинском рехабилитацијом, настало смањење или губитак способности за рад на радном мјесту односно послу који је обављао на дан оцјене радне способности или који је обављао прије престанка осигурања.

(2) Смањена радна способност постоји када осигураник у обавезном осигурању, због трајних промјена у здравственом стању, са радним напором који не угрожава његово здравствено стање, не може да ради на радном мјесту односно послу из става 1. овог члана, али може са пуним радним временом, са или без преквалификације или доквалификације, да ради на другом радном мјесту односно послу који одговара његовој стручној спреми односно радној способности стеченој радом.

(3) Губитак радне способности постоји када се утврди да осигураник у обавезном осигурању трајно није способан за рад на радном мјесту односно послу који је обављао на дан оцјене радне способности или које је обављао прије престанка осигурања, као ни за друго радно мјесто односно посао који одговара његовој стручној спреми односно радној способности стеченој радом нити се преквалификацијом или доквалификацијом може оспособити за друге послове који одговарају његовој стручној спреми односно радној способности стеченој радом.

(4) Инвалидност у складу са ставом 1. овог члана може проузроковати повреда на раду, професионална болест, повреда ван рада и болест.

(5) Инвалидност код осигураника пољопривредника постоји када се утврди да је, због трајних промјена у здравственом стању које се не могу отклонити лијечењем или медицинском рехабилитацијом, повредом ван рада или болешћу, настала потпуна неспособност за обављање пољопривредне дјелатности односно послова које редовно обавља у свом пољопривредном газдинству.

(6) Инвалидност код осигураника у добровољном осигурању постоји када се утврди да је, због трајних промјена у здравственом стању које се не могу отклонити лијечењем или медицинском рехабилитацијом, настала потпуна неспособност за привређивање.

(7) Потпуна неспособност за привређивање постоји када лице због врсте и тежине физичког или менталног оштећења или врсте и тежине психичке болести није способно за обављање најједноставнијих послова.

Члан 50.

Повредом на раду сматра се:

а) повреда осигураника, проузрокована непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дјеловањем, наглим промјенама положаја тијела, изненадним оптерећењем тијела или другим промјенама физиолошког стања организма, ако је таква повреда узрочно везана за обављање посла који је основ осигурања,

б) повреда коју осигураник претрпи на редовном путу од стана до мјеста рада и обратно, на путу предузетом ради ступања на посао који му је обезбијеђен, односно ради обављања дјелатности на основу које је осигуран, и

в) болест осигураника која је настала непосредно или искључиво као посљедица неког несретног случаја или више силе за вријеме обављања посла који је основ осигурања.

Члан 51.

Повредом на раду сматра се и болест осигураника у одређеним околностима из члана 17. овог закона, која настане директно и искључиво као посљедица обављања послова у тим околностима.

Члан 52.

Са повредом на раду изједначена је повреда лица из члана 37. овог закона задобијена за вријеме вршења војне дужности у околностима оружаних сукоба, као и болест тог лица која је узрочно-посљедично везана за те околности.

Члан 53.

(1) Професионалне болести у смислу овог закона су одређене болести настале у току осигурања, проузроковане дужим непосредним утицајем процеса рада и услова рада на радним мјестима односно пословима које је осигураник обављао.

(2) Правилник о листи професионалних болести, радна мјеста и послове на којима се те болести појављују и услове под којима се сматрају професионалним, утврђује министар уз претходно мишљење министра надлежног за здравствену заштиту.

Члан 54.

(1) Осигураник код којег је утврђена смањена радна способност има право на:

- а) распоређивање на друго радно мјесто,
- б) преквалификацију или доквалификацију,

в) новчану накнаду у вези са смањеном радном способношћу.

(2) Права из става 1. овог члана осигуранику обезбјеђује послодавац.

Члан 55.

(1) Осигураник са смањеном радном способношћу има право на распоређивање на друго радно мјесто које одговара његовој стручној спреми и смањеној радној способности.

(2) Право на распоређивање на друго радно мјесто обезбјеђује се и осигуранику након завршене преквалификације или доквалификације.

(3) Распоређивање осигураника са смањеном радном способношћу на радно мјесто за које се тражи стручна спрема нижег степена од стручне спреме осигураника, може се извршити само уз сагласност осигураника.

(4) Право на распоређивање на друго радно мјесто има и осигураник код кога је утврђено да постоји опасност од настанка инвалидности.

(5) Опасност од настанка инвалидности постоји када при обављању одређених послова, без обзира на провођење општих и посебних мјера заштите и заштите здравља на раду утврђених прописима, услови и захтјеви рада утичу на здравствено стање и радну способност осигураника у обавезном осигурању у толикој мјери да је, ради спречавања настанка инвалидности, неопходан распоред на друге послове.

Члан 56.

(1) Осигураник са смањеном радном способношћу има право на преквалификацију или доквалификацију уколико се, с обзиром на његову стручну спрему и смањену радну способност, може оспособити за рад на другом радном мјесту са пуним радним временом.

(2) Преквалификација или доквалификација се обезбјеђује осигуранику до навршених 58 година живота.

Члан 57.

Осигураник коме се на основу смањене радне способности обезбјеђује право на распоређивање на друго радно мјесто, односно право на преквалификацију или доквалификацију има право на:

а) накнаду плате од дана настанка инвалидности до дана распореда на друго радно мјесто, односно до упућивања на преквалификацију или доквалификацију, као и од дана завршене преквалификације или доквалификације до распореда на друго радно мјесто (у даљем тексту: накнада због чекања),

б) накнаду плате за вријеме преквалификације или доквалификације (у даљем тексту: накнада за вријеме преквалификације или доквалификације) и

в) накнаду плате због мање плате на другом радном мјесту (у даљем тексту: накнада због мање плате).

Члан 58.

(1) Основица за одређивање накнаде плате (у даљем тексту: основица накнада) из члана 57. овог закона је просјечна нето плата коју је осигураник остварио у години која претходи години настанка инвалидности, валоризацијом доведена на ниво плата за мјесец за који се исплаћује накнада.

(2) Валоризација у складу са ставом 1. овог члана врши се тако што се просјечна нето плата коју је осигураник остварио у години која претходи години настанка инвалидности усклађује са кретањем просјечне нето плате свих запослених код послодавца и доводи на ниво плата за мјесец за који се исплаћује накнада.

Члан 59.

(1) Накнада због чекања припада од дана настанка инвалидности до дана распореда на друго радно мјесто, односно до дана упућивања на преквалификацију или доквалификацију, као и од дана завршене преквалификације или доквалификације до дана распореда на друго радно мјесто и исплаћује се у висини основице накнаде.

(2) Накнада за вријеме преквалификације или доквалификације припада за вријеме трајања преквалификације или доквалификације и исплаћује се у висини основице накнаде.

(3) Накнада због мање плате припада од дана распореда на друго радно мјесто и исплаћује се у висини разлике између основице накнаде и нето плате осигураника на другом радном мјесту.

Члан 60.

(1) Право на инвалидску пензију има осигураник код кога је губитак способности за рад проузрокован повредом ван рада или болешћу, настао прије испуњења услова за старосну пензију из члана 41. овог закона, под условом да до настанка инвалидности има пет година стажа осигурања или десет година пензијског стажа.

(2) Право на инвалидску пензију има осигураник коме је послје 58. године живота утврђена смањена радна способност са правом на преквалификацију или доквалификацију под условом да до настанка инвалидности има пет година стажа осигурања или десет година пензијског стажа.

(3) Осигураник код кога је губитак способности за рад проузрокован повредом на раду или професионалном болешћу има право на инвалидску пензију без обзира на дужину пензијског стажа.

(4) Осигураник из става 1. овог члана до навршених 35 година живота има право на инвалидску пензију под условом да до настанка инвалидности има двије године стажа осигурања.

Члан 61.

Инвалидска пензија се одређује на исти начин као и старосна пензија.

Члан 62.

Осигуранику који има мање од 15 година стажа осигурања инвалидска пензија се одређује за стаж осигурања од 15 година.

Члан 63.

Осигуранику код кога је инвалидност проузрокована повредом на раду или професионалном болешћу инвалидска пензија се одређује за стаж осигурања од 40 година.

Члан 64.

Лични коефицијент осигураника код кога је узрок инвалидности повреда задобијена за вријеме вршења војне дужности у околностима оружаних сукоба, као и болест тог лица која је узрочно-последично везана за те околности, не може бити мањи од 1,3.

Члан 65.

(1) Осигуранику који испуњава услов за инвалидску пензију у погледу пензијског стажа и код кога је инвалидност проузрокована дјелимично повредом на раду или професионалном болешћу а дјелимично повредом ван рада или болешћу одређује се једна инвалидска пензија која се састоји од дијела одређеног на основу повреде на раду или професионалне болести и дијела на основу повреде ван рада или болести, према њиховом утицају на укупну инвалидност.

(2) Пензија одређена на начин из става 1. овог члана не може износити више од пензије која би припадала осигуранику за 40 година пензијског стажа.

Члан 66.

Осигуранику који до настанка инвалидности има плате, односно основице осигурања само у календарској години у којој је инвалидност настала, лични коефицијент утврђује се тако што се укупан износ плата, односно основица осигурања остварених за пуне мјесеце у тој години подијели са укупним износом просјечних плата у Републици у истом периоду.

Члан 67.

Осигуранику који до настанка инвалидности није остварио плату ни за један мјесец, лични коефицијент утврђује се тако што се мјесечна плата која би му

припадала за радно мјесто на коме је радио на дан настанка инвалидности подијели са просјечном платом у Републици за тај мјесец.

Члан 68.

Лицу које остварује право на инвалидску пензију као осигураник из члана 17. овог закона годишњи лични коефицијент не може бити мањи од један.

3. Породична пензија

Члан 69.

Право на породичну пензију имају чланови породице умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за инвалидску пензију и чланови породице умрлог корисника старосне или инвалидске пензије.

Члан 70.

Члановима породице умрлог осигураника, односно корисника пензије сматрају се:

- а) брачни супружник (удовица односно удовац),
- б) разведени брачни супружник или ванбрачни супружник, ако му је правоснажном пресудом суда досуђено право на издржавање,
- в) дијете, рођено у браку или ван брака, усвојено или пасторак,
- г) дијете без оба родитеља или дијете коме су оба родитеља потпуно и трајно неспособни за привређивање, које је осигураник или корисник пензије издржавао до своје смрти, и
- д) родитељ (отац и мајка, очух и маћеха, усвојилац) које је осигураник или корисник пензије издржавао до своје смрти.

Члан 71.

(1) Удовица има право на породичну пензију:

- а) ако је на дан смрти супруга навршила 50 година живота,
- б) ако је на дан смрти супруга била потпуно неспособна за привређивање, односно ако је таква неспособност настала у року једне године од дана смрти супруга,
- в) ако је после смрти супруга остало једно или више дјеце која имају право на породичну пензију, а она обавља родитељске дужности према тој дјечи.

(2) Удовица која у току кориштења права на породичну пензију остварену у складу са ставом 1. т. б) и в) овог члана наврши 50 година живота задржава право на породичну пензију.

(3) Удовица којој право на породичну пензију остварену у складу са ставом 1. тачка в) овог члана престане прије навршених 50 али после навршених 45

година живота може поново остварити право на породичну пензију кад наврши 50 година живота.

(4) Удовица која није остварила право на породичну пензију у складу са ставом 1. тачка в) овог члана, иако је испуњавала услове, може остварити право на породичну пензију и након престанка права на породичну пензију дјецe, под условима утврђеним овим законом.

(5) Удовица која у току кориштења права на породичну пензију, остварену у складу са ставом 1. тачка в) овог члана, постане потпуно неспособна за привређивање задржава право на породичну пензију док постоји таква неспособност.

(6) Удовица која у току кориштења права у складу са ставом 5. овог члана наврши 50 година живота задржава право на породичну пензију.

(7) Удовица која до смрти супруга није навршила 50 али је имала навршених 45 година живота има право на породичну пензију кад наврши 50 година живота.

(8) Удовица која је до смрти супруга или до престанка права на породичну пензију навршила 45 година живота има право на породичну пензију прије навршених 50 година живота, ако постане потпуно неспособна за привређивање.

(9) Удовица има право на породичну пензију и кад је дијете осигураника, односно корисника пензије рођено након његове смрти.

Члан 72.

(1) Удовац има право на породичну пензију:

а) ако је на дан смрти супруге навршио 60 година живота,

б) ако је на дан смрти супруге био потпуно неспособан за привређивање, односно ако је таква неспособност настала у року једне године од дана смрти супруге,

в) ако је послје смрти супруге остало једно или више дјецe која имају право на породичну пензију, а он обавља родитељске дужности према тој дјеци.

(2) Удовац који у току кориштења права на породичну пензију, остварену у складу са ставом 1. т. б) и в) овог члана, наврши 60 година живота задржава право на породичну пензију.

(3) Удовац коме право на породичну пензију остварену према одредбама става 1. тачка в) овог члана престане прије навршених 60 али послје навршених 55 година живота може поново остварити право кад наврши 60 година живота.

(4) Удовац који није остварио право на породичну пензију у складу са ставом 1. тачка в) овог члана, иако је испуњавао услове, може остварити право на породичну пензију и након престанка права на породичну пензију дјецe, под условима утврђеним овим законом.

(5) Удовац који у току кориштења права на породичну пензију остварену у складу са ставом 1. тачка в) овог члана постане потпуно неспособан за привређивање задржава право на породичну пензију док постоји таква неспособност.

(6) Удовац који у току кориштења права у складу са ставом 5. овог члана наврши 60 година живота задржава право на породичну пензију.

(7) Удовац који до смрти супруге није навршио 60 али је имао навршених 55 година живота има право на породичну пензију кад наврши 60 година живота.

(8) Удовац који је до смрти супруге или до престанка права на породичну пензију навршио 55 година живота има право на породичну пензију прије навршених 60 година живота, ако постане потпуно неспособан за привређивање.

Члан 73.

Право на породичну пензију под условима из чл. 71. и 72. овог закона има и супружник из разведеног брака или ванбрачне заједнице, ако му је правоснажном судском пресудом досуђено право на издржавање.

Члан 74.

(1) Дијете има право на породичну пензију до навршених 15 година живота.

(2) Послије навршених 15 година живота, дијете има право на породичну пензију до завршетка редовног школовања, али најкасније до навршених 26 година живота.

(3) Редовним школовањем, у смислу овог закона, не сматра се школовање у школи истог или нижег степена образовања од школе коју је дијете завршило.

(4) Дијете код кога наступи неспособност за самосталан живот и рад прије 15. године живота има право на породичну пензију док та неспособност траје.

(5) Дијете код кога неспособност за привређивање наступи послије 15. године живота а прије смрти осигураника односно корисника пензије има право на породичну пензију ако га је осигураник односно корисник пензије издржавао до своје смрти.

(6) Дијете код кога у току кориштења права на породичну пензију наступи неспособност за самосталан живот и рад или неспособност за привређивање задржава право на пензију док та неспособност траје.

(7) Неспособност за самосталан живот и рад постоји када се лице због врсте и тежине физичког или менталног оштећења или врсте и тежине психичке болести не може оспособити за обављање најједноставнијих послова.

Члан 75.

Родитељ има право на породичну пензију ако га је осигураник односно корисник пензије издржавао до своје смрти и ако је на тај дан навршио 60 (мушкарац), односно 50 (жена) година живота.

Члан 76.

(1) Осигураник, односно корисник пензије издржавао је члана породице ако просјечни мјесечни приход члана породичног домаћинства подносиоца захтјева за остваривање права на породичну пензију, у години у којој је наступила смрт осигураника односно корисника пензије, не прелази износ најниже пензије из члана 85. став 2. овог закона у Републици у претходној години.

(2) Породичним домаћинством у складу са ставом 1. овог члана сматрају се супружници и њихова дјеца (рођена у браку и ван брака, усвојена и пасторци).

Члан 77.

Изузетно од члана 76. став 1. овог закона, родитељ лица из члана 37. став 1. овог закона које је погинуло у вршењу војне дужности у периоду од 17. августа 1990. до 19. јуна 1996. године има право на породичну пензију, без обзира на године живота и на висину просјечног мјесечног прихода по члану породичног домаћинства.

Члан 78.

(1) Са погибијом у вршењу војне дужности у периоду од 17. августа 1990. до 19. јуна 1996. године изједначена је смрт која је наступила као посљедица рањавања у вршењу тих дужности, као и смрт због болести која је узрочно-посљедично везана за вршење војне дужности.

(2) Чињеницу да је смрт наступила као посљедица рањавања или да је наступила због болести која је узрочно-посљедично везана за вршење војне дужности утврђује орган вјештачења Фонда.

Члан 79.

(1) Породична пензија послје смрти осигураника се одређује од инвалидске пензије која би му припадала на дан смрти, а у проценту који се утврђује према броју чланова породице који имају право на пензију.

(2) Породична пензија послје смрти корисника старосне или инвалидске пензије одређује се од пензије која је припадала кориснику на дан смрти, а у проценту који се утврђује према броју чланова породице који имају право на пензију.

(3) Код одређивања породичне пензије члановима породице погинулог борца или погинулог учесника НОР-а лични коефицијент не може бити мањи од 1,3.

Члан 80.

У зависности од броја чланова породице који остварују право, породична пензија износи:

- а) за једног члана 70% од пензије од које се одређује,
- б) за два члана 80% од пензије од које се одређује,
- в) за три члана 90% од пензије од које се одређује и
- г) за четири и више чланова 100% од пензије од које се одређује.

Члан 81.

Ако право на породичну пензију имају супружник умрлог осигураника, односно корисника пензије и разведени супружник коме је досуђено право на издржавање, породична пензија одређује се у висини која припада за једног члана породице и дијели се на једнаке дијелове.

4. Усклађивање

Члан 82.

Вриједност општег бода из члана 48. овог закона усклађује се од 1. јануара сваке године, почев од 2013. године, према проценту промјене просјечне нето плате у Републици у претходној години.

Члан 83.

Пензије остварене до 31. децембра претходне године усклађују се од 1. јануара сваке године, почев од 2013. године, према проценту који представља половину збира процента промјене просјечне нето плате и процента промјене потрошачких цијена на годишњем нивоу у Републици у претходној години.

Члан 84.

Усклађену вриједност општег бода за текућу годину и проценат усклађивања пензија за текућу годину објављује Фонд на основу података Републичког завода за статистику објављених у „Службеном гласнику Републике Српске“.

5. Најнижа пензија

Члан 85.

(1) Кориснику коме је пензија одређена у мањем износу од најнижег износа пензије утврђеног овим чланом исплаћује се најнижа пензија.

(2) Најнижа пензија не може бити нижа од 50% од просјечне пензије на терет Републике исплаћене за децембар претходне године.

(3) Најнижа старосна и инвалидска пензија на терет Републике зависи од дужине пензијског стажа и одређује се у проценту од просјечне пензије на терет Републике исплаћене за децембар претходне године:

а) за 15 година пензијског стажа и више а мање од 20 година у висини од 60%,

б) за 20 година пензијског стажа и више а мање од 30 година у висини од 70%,

в) за 30 година пензијског стажа и више а мање од 40 година у висини од 80% и

г) за 40 година пензијског стажа и више у висини просјечне пензије на терет Републике исплаћене за децембар претходне године.

(4) Износе најниже пензије из ст. 2. и 3. овог члана за текућу годину објављује Фонд до краја јануара у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Члан 86.

Одредбе члана 85. овог закона не односе се на сразмјерне пензије остварене примјеном међународних уговора о социјалном осигурању и Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања у БиХ.

6. Заједничке одредбе

Члан 87.

Право на старосну и инвалидску пензију обезбјеђује се након престанка осигурања.

Члан 88.

Промјене у здравственом стању корисника старосне или инвалидске пензије који стекне статус осигураника, након остваривања права на пензију, без обзира на узрок, не могу бити разлог за поновно одређивање пензије.

Члан 89.

Права на основу смањене радне способности не обезбјеђују се осигуранику који испуни један од услова за остваривање права на старосну пензију или који испуни услове за остваривање права на инвалидску пензију.

Члан 90.

Право на преквалификацију или доквалификацију не обезбјеђује се осигуранику који без оправданог разлога не почне са преквалификацијом или доквалификацијом у одређеном року или који неоправдано прекине започету преквалификацију или доквалификацију.

Члан 91.

Осигуранику из члана 12. т. в), г) и д) овог закона не обезбјеђују се права на основу повреде на раду или професионалне болести у вези са пословима за које остварује уговорену накнаду.

Члан 92.

Осигуранику у добровољном осигурању не обезбјеђују се права на основу повреде на раду или професионалне болести.

Члан 93.

Право на породичну пензију обезбјеђује се члану породице умрлог осигураника, односно корисника пензије који није у обавезном осигурању.

Члан 94.

Право на породичну пензију не обезбјеђује се члану породице који је правоснажном пресудом осуђен за кривично дјело чија је посљедица смрт осигураника, односно корисника пензије.

Члан 95.

Уколико корисник старосне или инвалидске пензије закључи брак са навршених 65 година живота, право на породичну пензију обезбјеђује се брачном супружнику под условом да је брак трајао најмање двије године или да имају заједничко дијете.

Члан 96.

Права из пензијског и инвалидског осигурања обезбјеђују се и лицу које нема статус осигураника по овом закону али је тај статус имало по ранијим прописима, уколико испуњава услове за остваривање права прописана овим законом.

V ОРГАНИЗАЦИЈА ФОНДА

Члан 97.

(1) Фонд је организација која врши јавна овлаштења ради остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања.

(2) На организацију и рад Фонда примјењује се закон који уређује систем јавних служби.

(3) Оснивач Фонда је Влада.

Члан 98.

Фонд обавља сљедеће послове:

- а) обезбјеђује законито, рационално и ефикасно остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања,
- б) пружа стручну помоћ осигураницима приликом остваривања права,
- в) обезбјеђује провођење међународних уговора о социјалном осигурању,
- г) врши оцјену радне способности ради остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања,
- д) води одговарајуће евиденције у складу са овим законом и
- ђ) обавља и друге послове у вези са провођењем и остваривањем права из пензијског и инвалидског осигурања.

Члан 99.

(1) Ради обављања управних, административних, финансијских и других стручних послова, Фонд организује јединствену стручну службу, на начин да обезбједи несметано, рационално и успјешно обављање дјелатности Фонда.

(2) Организација стручне службе Фонда уређује се Статутом Фонда и актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста.

Члан 100.

Органи Фонда су управни одбор и директор.

Члан 101.

(1) Управни одбор Фонда (у даљем тексту: Управни одбор) је орган управљања.

(2) Управни одбор има девет чланова које именује и разрјешава Влада.

(3) Чланове Управног одбора именује Влада:

а) шест чланова на приједлог Министарства рада и борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: Министарство) након спроведеног поступка јавне конкуренције,

б) једног члана на приједлог репрезентативног већинског синдиката у Републици,

в) једног члана на приједлог репрезентативног већинског удружења послодаваца у Републици и

г) једног члана на приједлог Удружења пензионера Републике Српске.

(4) Услови које мора да испуњава лице које се именује у Управни одбор, као и услови под којима може бити разријешено прије истека мандата, прописују се Статутом Фонда.

(5) Мандат чланова Управног одбора траје четири године, с тим да чланови Управног одбора могу бити бирани највише два пута узастопно.

Члан 102.

- (1) Управни одбор обавља сљедеће послове:
- а) именује предсједника и замјеника предсједника Управног одбора,
 - б) доноси Статут Фонда, уз сагласност оснивача,
 - в) усваја друга општа акта,
 - г) разматра и усваја извјештај о пословању, полугодишњи и годишњи обрачун Фонда уз сагласност надлежног министарства,
 - д) доноси годишњи план и програм рада Фонда, уз сагласност оснивача,
 - ђ) доноси финансијски план Фонда, уз сагласност оснивача,
 - е) одлучује о кориштењу средстава у складу са законом и Статутом Фонда и
 - ж) врши друге послове у складу са законом и Статутом Фонда.
- (2) Начин рада, као и друга питања која се односе на рад Управног одбора, уређују се Статутом Фонда.

Члан 103.

- (1) Директор Фонда је орган руковођења.
- (2) Директора Фонда именује Влада, након спроведеног поступка јавне конкуренције.
- (3) Услови које мора да испуњава лице које се именује за директора прописују се Статутом Фонда.
- (4) Директор Фонда именује се на период од четири године, с тим да може бити разријешен и прије истека времена на које је именован.

Члан 104.

- Директор Фонда обавља сљедеће послове:
- а) представља и заступа Фонд и одговоран је за законитост рада Фонда,
 - б) организује рад и пословање Фонда,
 - в) руководи радом стручне службе Фонда,
 - г) извршава одлуке Управног одбора,
 - д) доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Фонда уз сагласност надлежног министарства и
 - ђ) врши друге послове у складу са законом и Статутом Фонда.

Члан 105.

- (1) Фонд има имовину коју чине ствари, права, акције, удјели, новац и остала средства.
- (2) Фонд има право да оснива друга правна лица ради остваривања циљева и повећања имовине.

(3) Фонд има право да у правном промету склапа уговоре и обавља друге правне послове у складу са законом.

(4) Фонд у правном промету има неограничену правну и пословну способност.

(5) За обавезе преузете у правном промету Фонд одговара цјелокупном имовином.

VI МАТИЧНА ЕВИДЕНЦИЈА

Члан 106.

(1) Фонд води матичну евиденцију о осигураницима, уплатиоцима доприноса и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања.

(2) Начин и поступак вођења матичне евиденције уређује директор Фонда.

Члан 107.

Стручна служба Фонда је обавезна да предузме све неопходне мјере и радње да осигураник, у години прије испуњења услова за старосну пензију у погледу година живота, комплетира и ажурира податке матичне евиденције на основу којих се рјешава о правима из пензијског и инвалидског осигурања, као и податке о пензијском стажу навршеном у другим државама.

Члан 108.

Матична евиденција о осигураницима садржи сљедеће податке:

- а) име и презиме осигураника,
- б) јединствени матични број,
- в) лични број осигураника,
- г) адреса пребивалишта,
- д) општина пребивалишта,
- ђ) презиме по рођењу,
- е) држављанство,
- ж) датум рођења,
- з) пол,
- и) стручна спрема,
- ј) занимање,
- к) основ осигурања,
- л) датум почетка осигурања,
- љ) датум престанка осигурања,
- м) дневно радно вријеме,
- н) стаж осигурања,
- њ) стаж осигурања са увећаним трајањем (шифра радног мјеста на коме се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и степен увећања),
- о) број уплатилаца доприноса код којих је пријављен,

п) плате и основице осигурања које се узимају за утврђивање годишњих личних коефицијената,

р) о осигураницима која имају најмање 70% тјелесног оштећења, војним инвалидима од I до VI групе, цивилним инвалидима рата од I до VI групе, и

с) о повреди на раду, професионалној болести и болести у вези са радом.

Члан 109.

Матична евиденција о уплатиоцима доприноса садржи сљедеће податке:

а) јединствени идентификациони број уплатиоца доприноса,

б) пословно име,

в) адреса сједишта,

г) општина сједишта,

д) датум почетка пословања и

ђ) датум престанка пословања.

Члан 110.

Матична евиденција корисника права садржи податке:

а) о осигуранику:

1) име и презиме осигураника,

2) јединствени матични број,

3) лични број осигураника,

4) датум рођења,

5) пол,

6) стручна спрема,

7) учешће у ратовима,

8) пензијски стаж (период, држава, врста, трајање, утврђени стаж у годинама, мјесецима и данима, укупан пензијски стаж),

б) за старосну и инвалидску пензију:

1) датум подношења захтјева за пензију,

2) врста права,

3) датум остваривања права на пензију,

4) годишње личне коефицијенте осигураника,

5) лични коефицијент осигураника,

6) податке о платама односно основицама осигурања на основу којих се одређују годишњи лични коефицијенти (година, сати, плата односно основица осигурања у важећој валути),

7) износ пензије на дан остваривања права,

8) датум почетка исплате пензије,

9) датум промјене у обиму права,

10) износ пензије од датума промјене,

11) датум и разлог престанка права,

в) о инвалидности:

- 1) датум настанка инвалидности,
- 2) утврђена инвалидност и узрок,
- 3) проценат утицаја на инвалидност повреде на раду или професионалне болести,
- 4) дијагноза болести,
- 5) о повреди на раду, професионалној болести и болести у вези са радом,

г) за породичну пензију:

- 1) датум подношења захтјева за пензију,
- 2) врста пензије од које је одређена породична пензија,
- 3) износ пензије од које је одређена породична пензија,
- 4) проценат породичне пензије,
- 5) износ породичне пензије на дан остваривања права,
- 6) датум смрти лица иза кога се остварује право на породичну пензију,
- 7) узрок смрти лица иза кога се остварује право на породичну пензију,
- 8) датум остваривања права на породичну пензију,
- 9) датум почетка исплате породичне пензије,
- 10) датум промјене у обиму права,
- 11) износ пензије од датума промјене,
- 12) корисници породичне пензије (јединствени матични број, име и презиме, степен сродства, основ кориштења, датум и разлог престанка права),
- 13) на колико се адреса пензија исплаћује,
- 14) име и презиме примаоца,
- 15) држава, општина, поштански број, адреса (мјесто, улица и број),

д) остале:

- 1) датум доношења рјешења,
- 2) датум пријаве података за исплату.

Члан 111.

(1) Уношење података у матичну евиденцију врши се према јединственом кодексу шифара који доноси директор Фонда.

(2) У матичну евиденцију се уносе подаци из Јединственог система, као и подаци утврђени у поступку рјешавања о правима из пензијског и инвалидског осигурања.

(3) Подаци из матичне евиденције користе се за рјешавање о правима из пензијског и инвалидског осигурања и сматрају се службеном тајном.

Члан 112.

(1) Фонд је обавезан да осигуранику изда увјерење о његовим подацима унесеним у матичну евиденцију само на лични захтјев.

(2) Увјерење из става 1. овог члана има карактер јавне исправе.

(3) Осигураник може захтијевати да Фонд донесе рјешење о подацима унесеним у матичну евиденцију.

Члан 113.

Подаци унесени у матичну евиденцију на начин утврђен овим законом могу се накнадно мијењати у сљедећим случајевима:

- а) ако надлежни орган накнадно у прописаном поступку утврди промјену података,
- б) ако су подаци унесени у матичну евиденцију на основу лажних исправа и
- в) ако се накнадно утврди да су у матичну евиденцију унесени неисправни, нетачни или непотпуни подаци.

Члан 114.

Сви подаци који се прикупљају, евидентирају и обрађују у Фонду користе се у складу са прописима који регулишу област приступа информацијама и статистику.

Члан 115.

(1) Документација на основу које су унесени подаци у матичну евиденцију чува се најмање 20 година од дана остваривања права признатих на основу тих података, али не мање од десет година од дана престанка права.

(2) Документација на основу које су унесени подаци у матичну евиденцију а осигураник није остварио право чува се најмање 40 година од посљедњег уноса података у матичну евиденцију.

(3) Документација на основу које су унесени подаци у матичну евиденцију може се чувати на средствима за електронску обраду података.

(4) Уништавање оригиналне документације врши се у складу са прописима о архивској грађи.

VII ОСТВАРИВАЊЕ И КОРИШТЕЊЕ ПРАВА

Члан 116.

(1) Права из пензијског и инвалидског осигурања, прописана овим законом, остварују се у поступку предвиђеном прописима који регулишу општи управни поступак, ако овим законом није другачије уређено.

(2) Ако је за рјешавање захтјева за остваривање права неопходна примјена међународног уговора о социјалном осигурању, захтјев се сматра уредним када Фонд од иностраних носилаца осигурања заприми комплетне податке неопходне за рјешавање.

Члан 117.

У поступку остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања, као и у поступку утврђивања пензијског стажа, Фонд је обавезан да осигураницима и корисницима права пружа стручну помоћ.

1. Покретање поступка

Члан 118.

(1) Поступак за остваривање права на старосну пензију покреће се на захтјев осигураника.

(2) Захтјев за остваривање права на старосну пензију осигураник може да поднесе након престанка осигурања.

Члан 119.

(1) Поступак за остваривање права на основу инвалидности покреће се на захтјев осигураника.

(2) Уколико осигураник није у могућности да покрене захтјев за остваривање права на основу инвалидности, захтјев у његово име покреће законски заступник.

Члан 120.

Поступак за остваривање права на породичну пензију покреће се на захтјев члана породице умрлог осигураника, односно члана породице умрлог корисника старосне или инвалидске пензије.

Члан 121.

Поступак за утврђивање пензијског стажа покреће се на захтјев осигураника, односно корисника старосне или инвалидске пензије, као и на захтјев члана породице умрлог осигураника, односно члана породице умрлог корисника старосне или инвалидске пензије.

2. Поступак рјешавања и заштита права

Члан 122.

О правима из пензијског и инвалидског осигурања, изузев права на основу смањене радне способности, као и о утврђивању пензијског стажа рјешава Фонд.

Члан 123.

(1) О правима из пензијског и инвалидског осигурања Фонд рјешава на основу података унесених у матичну евиденцију.

(2) Чињенице које се не могу утврдити на основу података из матичне евиденције, а које су од значаја за остваривање права, утврђују се у поступку рјешавања о тим правима.

(3) Чињенице из става 2. овог члана не могу се утврђивати само на основу изјава свједока.

Члан 124.

(1) Утврђивање инвалидности осигураника и неспособности члана породице, као услова за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, врше органи вјештачења Фонда.

(2) Влада уређује поступак оцјењивања радне способности, утврђивање инвалидности осигураника и неспособности члана породице, обим и садржај медицинске документације потребне за вјештачење, налазе, оцјене и мишљења које могу донијети органи вјештачења, дефиниције свих налаза, оцјена и мишљења, садржај образаца налаза, оцјене и мишљења, као и поступак ревизије и контроле налаза, оцјена и мишљења.

Члан 125.

У поступку остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања, као и поступку утврђивања пензијског стажа, обезбојењује се двостепеност.

Члан 126.

(1) О правима из пензијског и инвалидског осигурања и о утврђивању пензијског стажа у првом степену рјешава филијала Фонда, као дио јединствене стручне службе Фонда, на чијем подручју је осигураник био осигуран прије подношења захтјева за остваривање права или утврђивање пензијског стажа.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, ако је од престанка осигурања до подношења захтјева за остваривање права или утврђивање пензијског стажа прошло више од 12 мјесеци, у првом степену рјешава филијала Фонда на чијем подручју подносилац захтјева има пребивалиште.

(3) О правима из пензијског и инвалидског осигурања и о утврђивању пензијског стажа, у другом степену рјешава директор Фонда.

Члан 127.

Жалба против рјешења првостепеног органа не одлаже извршење рјешења.

Члан 128.

(1) Рјешење првостепеног органа подлијеже ревизији коју врши другостепени орган.

(2) У вршењу ревизије другостепени орган може дати сагласност на првостепено рјешење, измијенити га или поништити.

(3) Ревизија не одлаже извршење рјешења.

Члан 129.

Ако против првостепеног рјешења није изјављена жалба, а ревизија не буде извршена у року од три мјесеца од дана истека рока за жалбу, сматра се да је ревизија извршена и да је дата сагласност на рјешење.

Члан 130.

Против рјешења Фонда донесеног по жалби и рјешења донесеног у вршењу ревизије може се покренути управни спор код надлежног суда.

3. Остваривање права

Члан 131.

(1) Право на старосну пензију осигураник има од првог наредног дана након престанка осигурања, под условом да је захтјев за остваривање права поднесен у року од три мјесеца од престанка осигурања.

(2) Ако је захтјев за остваривање права поднесен после истека рока из става 1. овог члана, право на старосну пензију осигураник има од дана подношења захтјева и за три мјесеца уназад ако су на тај дан испуњени услови за остваривање права.

Члан 132.

(1) Право на инвалидску пензију осигураник има од дана настанка инвалидности,

(2) Као дан настанка инвалидности, као основа за инвалидску пензију, орган вјештачења Фонда може утврдити најраније дан подношења захтјева.

Члан 133.

(1) Право на породичну пензију иза умрлог осигураника члан породице има од дана кад су испуњени услови за остваривање права, под условом да је захтјев за остваривање права поднесен у року од три мјесеца од дана испуњења услова.

(2) Право на породичну пензију иза корисника права члан породице има од првог дана наредног мјесеца од дана испуњења услова за остваривање права под условом да је захтјев за остваривање права поднесен у року од три мјесеца од дана испуњења услова.

(3) Ако је захтјев за остваривање права поднесен после истека рока из ст. 1. и 2. овог члана, право на породичну пензију члан породице има од дана подношења захтјева и за три мјесеца уназад ако су на тај дан испуњени услови за остваривање права.

Члан 134.

(1) Породична пензија се одређује као једна и када право остварује више чланова породице, под условом да корисници не захтијевају да се пензија исплаћује одвојено.

(2) Ако корисници захтијевају да се пензија исплаћује одвојено, дио пензије који припада сваком кориснику одређује се тако што се износ пензије из става 1. овог члана подијели са бројем корисника.

Члан 135.

(1) Ако неко од чланова породице поднесе захтјев за остваривање права после чланова породице који су остварили право, одређује се нови износ породичне пензије од дана подношења захтјева.

(2) Ако неком од чланова породице престане право на породичну пензију, за преостале кориснике одређује се нови износ породичне пензије од првог наредног дана након престанка права.

(3) Ако остварује право у складу са чланом 71. став 9. овог закона, удовица има право на породичну пензију од дана смрти осигураника, односно корисника пензије.

Члан 136.

Лице које у складу са овим законом испуни услове за остваривање права на пензију по више основа може, по сопственом избору, користити само једно од тих права.

4. Исплата пензија

Члан 137.

(1) Пензија се исплаћује од дана признавања права.

(2) Пензија се утврђује у мјесечном износу и исплаћује уназад, у текућем мјесецу за претходни мјесец.

Члан 138.

Доспјела примања из члана 137. овог закона, која нису могла бити исплаћена због околности које је проузроковао корисник права, могу се накнадно исплатити највише за 12 мјесеци уназад, рачунајући од дана подношења захтјева за исплату.

Члан 139.

(1) Фонд је обавезан да пензију исплаћује кориснику у Републици односно БиХ, у мјесту пребивалишта.

(2) Исплата пензије у иностранство врши се у складу са одредбама међународних споразума о социјалном осигурању, а у случају кад споразум није закључен, исплата се врши по принципу реципроцитета.

Члан 140.

(1) Корисник пензије је обавезан да, у року од 30 дана од настанка, Фонду пријави сваку чињеницу која је од утицаја на кориштење односно обим права.

(2) Корисник пензије коме се исплата врши ван Републике обавезан је да на крају календарске године Фонду достави потврду о животу.

(3) Кориснику пензије који не поступи у складу са ст. 1. и 2. овог члана или се не одазове позиву Фонда за чињење које је везано за кориштење права, исплата пензије се обуставља.

Члан 141.

(1) Кориснику пензије који у складу са овим законом стекне статус осигураника у обавезном или добровољном осигурању, изузев осигураника из члана 12. т. г) и д) овог закона, исплата пензије се обуставља за период тог осигурања.

(2) Ако се неком од корисника породичне пензије обустави исплата у складу са ставом 1. овог члана, преосталим корисницима се одређује нови износ пензије.

5. Поновно одређивање пензије

Члан 142.

(1) Кориснику старосне или инвалидске пензије коме је право признато према овом закону, који стекне статус осигураника у обавезном или добровољном осигурању, на његов захтјев ће се одредити нови износ пензије, под условом да је накнадно навршио најмање годину дана стажа осигурања.

(2) Нови износ пензије у складу са ставом 1. овог члана одређује се тако да се поново одреди износ пензије на дан остваривања права рачунајући и накнадно

навршени стаж, као и плате односно основице осигурање, па се затим тај износ усклађује са кретањем пензија од дана остваривања права до дана одређивања новог износа пензије.

(3) Нови износ пензије у складу са ставом 1. овог члана припада кориснику од дана подношења захтјева и не може бити нижи од достигнутог износа пензије за мјесец у којем је захтјев поднесен.

Члан 143.

(1) Корисник пензије може да поднесе захтјев за одређивање новог износа пензије и на основу чињеница за које је сазнао или су наступиле након доношења рјешења о признавању права на пензију.

(2) Нови износ пензије припада од дана подношења захтјева.

Члан 144.

Кориснику пензије који је поднио захтјев у складу са чланом 143. став 1. овог закона, нови износ пензије биће одређен на начин прописан чланом 142. став 2. овог закона ако је право остварио према овом закону, а ако је право остварио према прописима који су важили прије ступања на снагу овог закона, на начин прописан чланом 176. став 2. овог закона.

6. Престанак права

Члан 145.

(1) Права из пензијског и инвалидског осигурања престају смрћу корисника.

(2) Пензија за мјесец у коме је наступила смрт корисника исплаћује се члановима породице умрлог корисника за цијели мјесец.

Члан 146.

(1) Права из пензијског и инвалидског осигурања, престају када у току кориштења престану да постоје услови за остваривање тих права.

(2) Права у складу са ставом 1. овог члана престају од дана престанка постојања услова за остваривање права.

(3) Уколико корисник породичне пензије коме је право престало у складу са ставом 1. овог члана поново поднесе захтјев за остваривање права на пензију, право се признаје према условима за остваривање права који су примјењивани на дан првог признавања права и припада од дана подношења захтјева, а висина пензије ће се одредити у складу са чланом 144. овог закона.

Члан 147.

(1) Права из пензијског и инвалидског осигурања престају у случају кад се накнадно утврди да нису били испуњени услови за остваривање права.

(2) Поступак за престанак права у складу са ставом 1. овог члана покреће се по службеној дужности, без обзира на рок који је протекао од дана доношења рјешења којим је признато право.

(3) Права у складу са ставом 1. овог члана престају од дана доношења рјешења о престанку права.

Члан 148.

(1) Права из пензијског и инвалидског осигурања престају на захтјев корисника, од дана подношења захтјева, под условом да у захтјеву није прецизно наведен датум престанка.

(2) Уколико корисник коме је право престало у складу са ставом 1. овог члана поново поднесе захтјев за остваривање права на пензију, право се признаје према условима за остваривање права који су примјењивани на дан првог признавања права и припада од дана подношења захтјева, а висина пензије ће се одредити у складу са чланом 144. овог закона.

Члан 149.

Лицу из члана 94. овог закона остварено право на породичну пензију престаје даном правоснажности пресуде којом је осуђено за кривично дјело чија је посљедица смрт осигураника односно корисника пензије.

Члан 150.

(1) Право на породичну пензију престаје удовици млађој од 50 година живота која ступи у брак, изузев ако је право на породичну пензију остварила због потпуне неспособности за привређивање.

(2) Удовица из става 1. овог члана, која на основу смрти супруга из новог брака не оствари право на породичну пензију, има право на породичну пензију на основу супруга из првог брака, ако на дан смрти другог супруга има дјеце из првог брака која користе право на породичну пензију, под условом да према тој дјечи врши родитељске дужности.

Члан 151.

(1) Право на породичну пензију престаје удовцу млађем од 60 година живота, који ступи у брак, изузев ако је право на породичну пензију остварио због потпуне неспособности за привређивање.

(2) Удовац из става 1. овог члана, који на основу смрти супруге из новог брака не оствари право на породичну пензију, има право на породичну пензију по основу супруге из првог брака, ако на дан смрти друге супруге има дјеце из првог брака која користе право на породичну пензију, под условом да према тој дјечи врши родитељске дужности.

VIII ФИНАНСИРАЊЕ

1. Текуће финансирање

Члан 152.

Средства за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања и рад Фонда обезбјеђују се из:

- а) доприноса,
- б) буџета Републике,
- в) добити Пензијског резервног фонда Републике Српске у складу са законом,
- г) издавања у закуп и продаје имовине Фонда,
- д) камата на новчана средства,
- ђ) услуга стручне службе Фонда,
- е) субвенција и донација и
- ж) других извора у складу са законом.

Члан 153.

Средства из члана 152. овог закона могу се користити за:

- а) исплату пензија,
- б) трошкове за рад органа и стручне службе Фонда,
- в) набавку опреме за рад стручне службе Фонда,
- г) изградњу и одржавање пословних објеката Фонда,
- д) трошкове исплате пензија,
- ђ) информисање, сарадњу са медијима и слично,
- е) погребне трошкове за умрлог корисника пензије и
- ж) остале трошкове у складу са законом.

2. Доприноси

Члан 154.

Доприноси, обвезници доприноса, уплатиоци доприноса, основице и стопе доприноса, начин обрачуна и рокови плаћања, као и друга питања која се односе на доприносе уређују се посебним законом.

Члан 155.

Стопа доприноса за осигураника коме се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем увећава се сразмјерно степену увећања стажа.

Члан 156.

(1) Уплатилац доприноса је обавезан да уплати допринос за све обвезнике доприноса, у складу са посебним законом.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, послодавац који није уплатио допринос у складу са ставом 1. овог члана може уплатити допринос за радника за одређени период уназад, ако радник са том уплатом навршава стаж осигурања за испуњавање услова за остваривање права на пензију.

(3) Уплату доприноса у складу са ставом 2. овог члана рјешењем одобрава Фонд, а може је извршити правни сљедбеник послодавца или сам радник.

3. Средства из буџета Републике

Члан 157.

Република из буџета обезбјеђује Фонду средства за покриће обавеза насталих по основу права остварених под повољнијим условима, по основу већег обима права одређених категорија осигураника у односу на обим права осталих осигураника, као и по основу посебног стажа (у даљем тексту: средства по основу обавеза Републике).

Члан 158.

(1) Средства по основу обавеза Републике обезбјеђују се за:

а) старосну пензију – у комплетном износу остварену са мање од 15 година стажа осигурања, трајно,

б) породичну пензију – у комплетном износу остварену иза корисника старосне пензије са мање од 15 година стажа осигурања, трајно,

в) старосну пензију остварену урачунавањем посебног стажа – трајно за дио пензије за који је пензија већа по основу посебног стажа,

г) породичну пензију остварену иза старосне пензије из тачке в) овог става – трајно за дио пензије за који је пензија већа по основу посебног стажа,

д) инвалидску пензију остварену урачунавањем посебног стажа – трајно за дио пензије за који је пензија већа по основу посебног стажа,

ђ) породичну пензију остварену иза инвалидске пензије из тачке д) овог става – трајно за дио пензије за који је пензија већа по основу посебног стажа,

е) инвалидску пензију – у комплетном износу ако је узрок инвалидности повреда задобијена за вријеме вршења војне дужности у околностима оружаних сукоба или болест која је узрочно-посљедично везана за те околности, трајно,

ж) инвалидску пензију – у комплетном износу ако је инвалидност осигураника настала под околностима из члана 17. овог закона,

з) породичну пензију остварену иза корисника инвалидске пензије из т. е) и ж) овог става, трајно,

и) породичну пензију иза осигураника остварену урачунавањем посебног стажа – трајно за дио пензије за који је пензија већа по основу посебног стажа,

ј) породичну пензију – у комплетном износу, ако је лице иза кога је пензија остварена погинуло за вријеме вршења војне дужности у околностима оружаних сукоба или је смрт узрочно-посљедично везана за те околности, трајно,

к) разлику између најниже пензије и пензије која по закону припада кориснику, док разлика постоји,

л) пријевремену старосну пензију одређених категорија осигураника у комплетном износу док корисник не испуни услове из члана 41. овог закона, када обавеза по овом основу престаје,

љ) разлику између пензије исплаћене примјеном члана 172. став 5. тачка в) и пензије која би припадала том кориснику примјеном члана 172. став 4. овог закона,

м) разлику између пензије исплаћене примјеном члана 172. став 5. тачка г) и пензије која би припадала том кориснику примјеном члана 172. став 4. овог закона,

н) пензије остварене на основу других закона.

(2) Средства из члана 157. овог закона Република обезбјеђује мјесечно, најкасније до петог у мјесецу за претходни мјесец.

(3) Министар финансија доноси правилник којим се уређује начин обрачуна и утврђивања висине обавезе у складу са ставом 1. овог члана.

(4) Поред средстава из става 1. овог члана, Република обезбјеђује додатна средства за исплату пензија у складу са овим законом.

Члан 159.

(1) Фонд може образовати средства резерве издвајањем одређеног процента из средстава остварених по основу доприноса и од оствареног вишка прихода над расходима утврђеног завршним рачуном Фонда.

(2) Процент издвајања за средства резерве одређује Управни одбор Фонда уз претходну сагласност Министарства финансија.

(3) Средства резерве користе се за текуће пословање или се улажу ради остваривања додатних прихода Фонда.

IX НАКНАДА ШТЕТЕ

Члан 160.

Накнада штете причињене Фонду, као и поврат новчаних примања из пензијског и инвалидског осигурања исплаћених без правног основа врши се по прописима који уређују облигационе односе, ако овим законом није другачије прописано.

Члан 161.

Лице коме је на терет Фонда извршена исплата, на коју није имао право по овом закону, обавезно је да врати Фонду примљени износ ако је:

а) на основу неистинитих или нетачних података које је знало или је морало знати да су неистинити односно нетачни, или на други противправан начин остварило право из пензијског и инвалидског осигурања, или је остварило право у већем обиму него што му по овом закону припада,

б) користило право због тога што није пријавио промјене које утичу на кориштење, губитак или обим права, а знало је или је морало знати за те промјене и

в) примило новчани износ већи од износа који му припада по овом закону.

Члан 162.

У случају из члана 161. овог закона Фонд доноси рјешење о утврђивању преплаћеног износа новчаног примања у коме наводи висину преплаћеног износа, рокове и начин за враћања.

Члан 163.

Ако је лице из члана 161. овог закона корисник пензије, Фонд рјешењем може одредити да преплаћени износ буде надокнађен обуставом до трећине месечног износа пензије све док се на тај начин не измири преплаћени износ.

Члан 164.

(1) Фонд је обавезан да тражи накнаду штете од лица које је проузроковало инвалидност или смрт осигураника.

(2) Ако је лице из става 1. овог члана радник и ако је штету проузроковало у вези са радом, за штету одговара послодавац код којег се радник налази у радном односу.

(3) Радник је одговоран за штету коју је проузроковао намјерно или из крајње непажње.

(4) Одговорност за штету из ст. 2. и 3. овог члана је солидарна.

Члан 165.

Фонд је обавезан да тражи накнаду штете од послодавца и у случају ако су инвалидност или смрт осигураника настали због тога што нису биле проведене мјере заштите и здравља на раду, у складу са прописима о заштити на раду.

Члан 166.

(1) У случају када штета представља трајно новчано давање, Фонд може тражити накнаду једнократном исплатом у цјелини.

(2) Износ из става 1. овог члана обрачунава се према висини новчаног давања и очекиваном просјечном времену кориштења права на новчано примање.

Члан 167.

При утврђивању висине штете не узимају се у обзир износ уплаћеног доприноса и пензијски стаж осигураника.

Члан 168.

Рокови застарјелости потраживања накнаде штете у случајевима из овог закона почињу тећи од дана када је у управном поступку постало коначно рјешење којим је признато право из пензијског и инвалидског осигурања, односно којим је утврђена преплата новчаног примања.

X НАДЗОР И КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 169.

(1) Унутрашњи надзор над радом Фонда врши Министарство и управна инспекција.

(2) Инспекцијски надзор над примјеном овог закона и прописа донесених за његово спровођење у дијелу који се тиче вођења евиденција од стране послодавца, као и остваривања права код послодавца везаних за осигураника код којег је утврђена смањена радна способност, врши Републичка управа за инспекцијске послове путем надлежних републичких инспектора и инспектора у јединицама локалне самоуправе.

(3) Инспекцијски надзор у оквирима из става 2. овог члана у органима републичке управе и јединицама локалне самоуправе врши управна инспекција.

(4) У вршењу инспекцијског надзора из ст. 2. и 3. овог члана надлежни инспектор, за утврђене неправилности предузима мјере према општим овлаштењима прописаним законом којим се уређује одговарајућа област инспекција.

(5) Надзор над поштовањем овог закона и прописа донесених за његово спровођење у дијелу који се тиче обавезе уплате доприноса врши Пореска управа.

Члан 170.

(1) Новчаном казном од 2.000 КМ до 10.000 КМ казниће се за прекршај послодавац ако:

- а) поступа супротно одредбама члана 35. овог закона,
- б) не обезбиједи осигуранику право из члана 54. овог закона и
- в) поступи супротно члану 15б. став 1. овог закона.

(2) За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 500 КМ до 2.000 КМ казниће се и одговорно лице послодавца.

Члан 171.

(1) Новчаном казном од 2.000 КМ до 10.000 КМ казниће се за прекршај Фонд ако:

- а) не поступи у складу са чланом 84. и чланом 85. став 4. овог закона,
- б) не поступи у складу са чланом 106. овог закона,
- в) поступи супротно члану 112. овог закона,
- г) поступи супротно члану 117. овог закона,
- д) не поступи у складу са чланом 139. став 1. овог закона и
- ђ) не поступи у складу са чланом 164. став 1. и чланом 165. овог закона.

(2) За прекршај из става 1. овог члана, новчаном казном од 500 КМ до 2.000 КМ казниће се и одговорно лице у Фонду.

XI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 172.

(1) Корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања, који су та права остварили по прописима који су примјењивани до почетка примјене овог закона, та права се обезбјеђују и даље.

(2) Износ новчаног давања по основу права из пензијског и инвалидског осигурања из става 1. овог члана за мјесец у коме је Закон ступио на снагу, усклађује се у складу са чланом 83. овог закона, почев од 1. јануара 2013. године.

(3) Ради примјене става 2. овог члана, Фонд ће по службеној дужности обавијестити кориснике права о износу новчаног давања за мјесец у коме је Закон ступио на снагу.

(4) За корисника пензије која је одређена од пензијског основа у складу са чланом 87. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 20/07, 33/08, 01/09, 71/09, 106/09 и 118/09) Фонд ће по службеној дужности донијети рјешење о утврђивању новог износа пензије одређене од пензијског основа у складу са чл. 77. до 86. тог закона, од првог дана наредног мјесеца након ступања Закона на снагу.

(5) Изузетно од става 4. овог члана, неће се поново одређивати пензије:

а) кориснику инвалидске пензије код кога је узрок инвалидности повреда задобијена за вријеме вршења војне дужности у околностима оружаних сукоба, као и болест тог лица која је узрочно-последично везана за те околности,

б) кориснику породичне пензије остварене иза инвалидске пензије из тачке

а) овог става,

в) кориснику старосне или инвалидске пензије учесника НОР-а,

- г) кориснику породичне пензије остварене иза пензије из тачке в) овог става и
- д) кориснику породичне пензије остварене иза погинулог борца или погинулог учесника НОР-а.

Члан 173.

Пензијски стаж, на основу кога се остварују права из пензијског и инвалидског осигурања, обухвата и пензијски стаж у складу са прописима који су примјењивани до ступања на снагу овог закона.

Члан 174.

Поступак за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања и за утврђивање пензијског стажа, покренут до дана ступања на снагу овог закона, окончаће се по прописима који су били на снази у вријеме покретања поступка.

Члан 175.

(1) Лицу коме је, у складу са прописима о запошљавању, признато право на пензијско и инвалидско осигурање до испуњења услова за старосну пензију, право на старосну пензију признаће се према условима за остваривање права који су примјењивани на дан од којег је рјешењем Завода за запошљавање Републике Српске признато право.

(2) Висина пензије за лице из става 1. овог члана одређује се по овом закону.

Члан 176.

(1) Кориснику пензије коме је право признато прије ступања на снагу овог закона и који је накнадно навршио најмање годину дана стажа осигурања, нови износ пензије одредиће се тако да се поново одреди износ пензије за мјесец у којем је овај закон ступио на снагу урачунавањем накнадно навршеног стажа, као и плата, односно основица осигурања.

(2) Ради примјене става 1. овог члана, Управни одбор Фонда ће за сваку годину након ступања на снагу овог закона, утврдити коефицијент за валоризацију плата, тако да се просјечна плата из те године доведе на ниво просјечне плате из године која претходи години на коју су усклађене пензије остварене прије ступања на снагу овог закона.

(3) Износ пензије из става 1. овог члана усклађивањем ће се довести до припадајућег износа на дан одређивања новог износа пензије.

(4) Нови износ пензије у складу са ставом 1. овог члана припада кориснику од дана подношења захтјева и не може бити нижи од достигнутог износа пензије за мјесец у којем је захтјев поднесен.

Члан 177.

Изузетно од члана 41. овог закона, осигураник жена са најмање 15 година стажа осигурања има право на старосну пензију кад наврши у:

- а) 2012. години 60 година и четири мјесеца живота,
- б) 2013. години 61 годину живота,
- в) 2014. години 61 година и осам мјесеца живота,
- г) 2015. години 62 године и четири мјесеци живота,
- д) 2016. години 63 године живота,
- ђ) 2017. години 63 године и осам мјесеци живота и
- е) 2018. години 64 године и четири мјесеци живота.

Члан 178.

(1) Изузетно од члана 42. став 1. овог закона, осигураник са 40 година пензијског стажа има право на старосну пензију кад наврши у:

- а) 2012. години без обзира на године живота,
- б) 2013. години 56 година живота,
- в) 2014. години 56 година и четири мјесеца живота,
- г) 2015. години 56 година и осам мјесеци живота,
- д) 2016. години 57 година живота,
- ђ) 2017. години 57 година и четири мјесеца живота,
- е) 2018. години 57 година и осам мјесеци живота,
- ж) 2019. години 58 година живота,
- з) 2020. години 58 година и четири мјесеца живота,
- и) 2021. години 58 година и осам мјесеци живота,
- ј) 2022. години 59 година живота,
- к) 2023. години 59 година и четири мјесеца живота и
- л) 2024. години 59 година и осам мјесеци живота.

(2) Изузетно од члана 42. став 2. овог закона, осигураник жена са 35 година стажа осигурања има право на старосну пензију кад наврши у:

- а) 2012. години без обзира на године живота,
- б) 2013. години 54 године живота,
- в) 2014. години 54 године и четири мјесеца живота,
- г) 2015. години 54 године и осам мјесеци живота,
- д) 2016. години 55 година живота,
- ђ) 2017. години 55 година и четири мјесеца живота,
- е) 2018. години 55 година и осам мјесеци живота,
- ж) 2019. години 56 година живота,
- з) 2020. години 56 година и четири мјесеца живота,
- и) 2021. години 56 година и осам мјесеци живота,
- ј) 2022. години 57 година живота,
- к) 2023. години 57 година и четири мјесеца живота и
- л) 2024. години 57 година и осам мјесеци живота.

Члан 179.

Фонд ће своју организацију и опште акте ускладити са одредбама овог закона у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 180.

Влада ће, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, донијети акт којим се уређује поступак оцјењивања радне способности, утврђивање инвалидности осигураника и неспособности члана породице, обим и садржај медицинске документације потребне за вјештачење, налазе, оцјене и мишљења које могу донијети органи вјештачења, дефиниције свих налаза, оцјена и мишљења, садржај образаца налаза, оцјене и мишљења, као и поступак ревизије и контроле налаза, оцјена и мишљења из члана 124. став 2. овог закона.

Члан 181.

(1) Министар ће у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона донијети акте којима се уређује:

- а) листу тјелесних оштећења из члана 32. овог закона,
- б) поступак утврђивања радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем из члана 34. овог закона и
- в) листу професионалних болести и послова на којима се те болести појављују и услове под којима се сматрају професионалним болестима из члана 53. став 2. овог закона.

(2) Министар финансија ће у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона донијети правилник из члана 158. став 3. овог закона.

Члан 182.

До доношења аката из чл. 180. и 181. овог закона примјењиваће се акти који су били на снази на дан ступања на снагу овог закона ако нису у супротности са овим законом.

Члан 183.

Изграђени објекти и друга непокретна имовина која је на дан 31. децембра 1991. године затечена на садашњој територији Републике, а којом је управљао бивши Друштвени фонд за пензијско и инвалидско осигурање Босне и Херцеговине, постаје својина Републике којом управља Фонд.

Члан 184.

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 20/07, 33/08, 01/09, 71/09, 106/09 и 118/09).

Члан 185.

Овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Број: 01-2078/11
Датум: 23. децембар 2011. године

ПРЕДСЈЕДНИК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Мр Игор Радојичић